

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

60. An in aliquibus casibus licitum sit Clericis pugnare? Et explanantur casus, in quibus Clerici pugnant, & occidentes non sint irregulares? Ex p. 6. t. 4. r. 35.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76429](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76429)

Laicos, qui sunt in parte postrema exercitus, & qui moraliter ceteri non possunt propinquis militibus animos ad occidendum addere, non esse irregulares, quippe, cum ad occisionem & mutilationem, vt patet non cooperentur.

2. Sed si aliquis quærat, vtrum necessaria sit licentia Prælati ad existendum in exercitu absque irregularitate? Aliqui censent Ecclesiasticum exhortatorem ad pugnam licitam esse irregularem cæde sequuta; si adfuit exercitui absque licentia Prælati. Censeo tamen in eo eventu non esse irregularem, licet eius in exercitu præsentia sit peccatum contra obedientiam: quia licentia Prælati, aut carentia eius nihil pertinet ad rationem homicidij, aut defunctum lenitatis: Ergo si illa actio cum licentia non spectat ad eos defectus, nec sine illa spectabit. Et ita docet Hurtadus de charitate vol. 2. disp. 169. sect. 14. §. 135. Et tandem pro coronide huius tractatus dubitari potest, an Clerici, qui non pugnandi, sed spiritualiter adiuvandi causa, bello interfunt, spolia hostium perinde ac milites accipere possint, & retinere? Respondeo affirmatiuè, (nisi de contraria supremi Ducis voluntate constat) quia tales Clerici sunt exercitui utiles, imò, & pars exercitus; ideoque gaudere debent commodis belli, cuius etiam periculis sunt expositi. Et ita docet Laymann. 20. & Dicastillus n. 489.

Lorca, cui adde Layman lib. 2. tract. 3. cap. 12. numer. 19. & Bonacinam tom. 2. disput. 2. quæst. vlt. punct. vlt. §. 4. 2. numer. 29. Clericos in Minoribus non prohiberi, quominus propria manu pugnent. Quamuis autem hinc excipi debeant beneficiati, non tamen peccati mortalis semper damnandi sunt, si eorum beneficia residentiam non postulent, & nihil obligationis, quod beneficiis eorum incumbit, negligatur: maxime si bellum contra infideles, aut hereticos institutum sit. Quod idèd assero, quia in quibusdam Germaniæ Diocæsisbus vsitatum est, vt Canonicis nondum Capitularibus, neque relictis Capitularium habentibus interim permittatur, quodcumque ipsi libitum est, etiam ad bellum proficisci. Si tamen accidat beneficiarium propria manu in bello aliquem occidere, vel mutilare; beneficium resignare debet, vel dispensationem super irregularitatem impetrare.

Sup. hoc ibidem in principio, & paulo post vers. Excipiunt & pro Beneficiariis ibidem, paulo inferius vers. Quod etiam.

Sup. hoc in tom 5. tit. 5 Ref. 42. §. 1. &c.

Sup. hoc supra in Ref. 52 in principio, & pro finem, §. 1. Vers. De Religiosis.

4. Sed quid dicendum de Religiosis Laïcis. An peccent pugnando propria manu? & videtur affirmatiuè respondendum ex c. eos qui 20. q. 3. vbi mandatur excommunicari; quod non fieret, nisi graue esset peccatum. Sed dicendum est non obinde præcisè excommunicari; sed quia apostatando à Religione se militiæ, & publicis honoribus tradiderunt: & idèd si tales pugnarent in bello propria manu, solum venialiter exilimo peccaturos, grauius tamen, quam beneficiatos Clericos.

5. Verum circa omnia supradicta non desinam apponere sententiam Duallij in 2. 2. Dini Thomæ tract. de charitate, q. 16. art. 7. vbi sic ait. Ego vero puto primùm Monachos conuersos, si professionem emiserint, non posse militiæ adscribi; debent enim se à negotiis secularibus subducere, & Deo soli, vna cum officiis, quibus sunt mancipati, vacare. Adde istud generare grauissimum scandalum, videndo eos ex vna parte vel deposuisse habitum; vel si cum non deposuerint, supraillum ensem, arcubium, & reliqua alia deferre, quo fit vt eorum superior non possit cum iis hac in re, quæ tantopere est scandalosa, dispensare. Secundò etiam puto, non posse Monachos Choro mancipatos, etiam si sacris Ordinibus non sint initiati, non posse similiter sectari militiam: sunt enim deputati, ad sacerdotium, vel ad minus Altari seruiendum: idèd que Christum, quem aliquo modo representant, debent in mansuetudine imitari. Tertio dico * Clericos in Minoribus militiæ se adscribendo non peccare per se, & ex vi Decretorum Ecclesiæ, quia de eis iura non loquuntur, minusque ius diuinum, & naturale; nec nobis licet illa iura ad personas non expressas extendere: ex accidente tamen, si * beneficium habeant, aut habitum, atque tonsuram deferant propter scandalum, quod tunc aliis militibus causatur, potest si esse peccatum, illudque pro qualitate scandali dati, mortale, aut veniale. Ita Duallius.

Quoad hoc ex Ref. Prima post seq. lege doctrinam §. vlt.

Sup. hoc supra in Ref. 52 in principio, & pro finem, vers. Ex accidenti.

* Sup. hoc ibidem in principio, & paulo post, vers. Excipiunt.

* Et pro hoc vlt. Ibidem inter mediū & finè vers. Quod etiam.

RESOL. LIX.

An Clerici constituti in Minoribus, vel Beneficiati licite possint pugnare, & ita faciendo peccent mortaliter?

Et an Beneficiatus, si propria manu in bello aliquem occidat, vel mutilet, beneficium resignare debeat, vel dispensationem super irregularitatem impetrare?

Et quid est dicendum de Religiosis laicis, & Monachis conuersis, vel choro mancipatis, an peccent pugnando propria manu?

Et an Clerici in Minoribus militiæ se adscribendo, peccent per se, & ex vi decretorum Ecclesiæ?

Et quid, si beneficium habeant, aut habitum & Tonsuram deferant, propter scandalum? Ex p. 6. tr. 6. Ref. 34.

§. 1. Circa præsentem quæstionem Molina tr. 2. de iniuria disp. 108. sub finem docet. Primò verendum esse, ne huiusmodi Clerici, si actu habeant beneficium Ecclesiasticum dicta faciendo mortaliter peccent: quia reddunt se ad officium, ad quod obligantur in idoneos. Vbi non dicit absolute eos peccare mortaliter, sed solum insinuat id esse probabile. Secundò Clericos non habentes beneficium, gaudentes tamen privilegio Clericali, vt si gestent Clericalem habitum aut ministerio Ecclesiastico deputati sint, aut in ordine ad illud de Episcopi licentia studeant, docet facientes peccare venialiter; quia faciunt aliquid suum statum dedecens, idèdque insinuat de Religiosis non constitutis in factis, quamuis putet hos grauius peccare, quam illos, venialiter tamen. Tertio docet alios Clericos seculares in minoribus constitutos non peccare dicta faciendo; quia hi habentur ex hac parte quasi Laici.

2. Lorca verò 2. 2. sect. 3. disp. 51. n. 12. putat his omnibus vi Canonum non prohiberi pugnam, atque ad eos pugnando in bello iusto non peccare, nisi forte per accidens, quatenus se exponunt periculo incurrendi irregularitatem, atque ita reddendi se inhabiles ad suum officium.

3. Verum licet sententiam Molinæ amplectatur Coninch, disp. 31. de Bello, dub. 6. num. 87. Becanus cap. 25. quæst. 25. conclus. 3. Tamen ego puto cum Tom. VII.

RESOL. LX.

An in aliquibus casibus licitum sit Clericis pugnare? Et explanantur casus, in quibus Clerici pugnantes & occidentes non sint irregulares. Ex part. 6. tract. 4. Ref. 35.

§. 1. Respondeo affirmatiuè. Primò si id necessarium sit ad defensionem propriæ vitæ: Secundò si necessarium sit ad defensionem proximi innocentis, præsertim qui Reipublicæ valde utilis aut necessarius est, teste Caietano q. 40. art. 2. Tertio si necessarium sit ad defensionem Patriæ, aut Ciuitatis contrainiustos inuales, argumento cap. 2. de immunit. Eccles. Quarto si necessarium sit ad consecutionem iustæ victoriæ, ex qua salus Ecclesiæ, vel Reipublicæ Christianæ

Sup. hoc supra in Ref. 52. §. vlt. Nota quod, & in Ref. 56. cursum, & recitauer in fine eius §. 1. & seq.

Christianæ multum pendet. Ordinariè autem talis necessitas in bello præsertim offensivo non occurrit; cum plerumque Milites Laici adhiberi possint. Ita Malderus in 2.2. q. 40. art. 2. Molina tom. 1. tract. 2. disp. 108. Becanus cap. 25. q. 25. conclus. 3. Layman lib. 2. tract. 3. c. 12. n. 19. Castrus Palaus tom. 1. tr. 6. disp. 5. punct. 6. num. 7. Et in his casibus Clericos pugnantés & occidendes non esse irregulares tradit Hurt. de Mend. vol. 2. disp. 109. sect. 2. §. 139.

Sup. hoc in tom. 5. tr. 5. Ref. 93. §. 2. & in Ref. 95. & in §. 1. not. præsumptam ad lra. 12.

RESOL. LXI.

An Clerici sine Superioris licentia; & Episcopus sine licentia Pontificis Summi in aliquo casu possint bello interesse, absque peccato?

Et an Religiosi subditi possint se conferre ad Exercitum sine venia saltem tacita sui Superioris, quia in omnibus ab eius voluntate pendet? Ex part. 6. tract. 4. Ref. 36.

Sup. conten. to in hac Ref. si que ad §. vlt. supra in Ref. 58. §. 1. per totum.

Sup. hoc ibidem.

§. 1. **R**espondeo Clericos posse bello interesse, vt subsidia spiritualia ministrant, milites confortant, & ad pugnam excitant: modò non excitent specialiter & expressè ad occisionem & mutilationem inimicorum, quia hæc officia non sunt aliena à Clericorum statu. Et Innocentius in c. dubiis, de pœnis, prohibens Sacerdotibus ne ad pugandum incitent, intelligendus est de bello iniusto. Et ita præter Layman ubi supra docet Castrus Palaus tom. 1. tract. 6. disp. 5. punct. 6. num. 5.

2. Verùm difficultas est. An in his casibus possint Clerici bello interesse sine licentia Episcopi & hic sine licentia Summi Pontificis: Et affirmatiuam sententiam aperte inuauat D. Thomas in 2.2. q. 40. art. 2. ad 2. & probari potest ex c. reprehensibile, & cap. quo casu 23. q. 8.

3. Sed ego puto cum Coninch disp. 31. de bello dub. 6. num. 90. Castrus Palaus tom. 1. tract. 6. disp. 5. punct. 6. num. 6. posse supradictos in supradictis casibus bello interesse sine licentia Episcopi, vel Pontificis: nam in citato cap. reprehensibile, reprehenduntur Episcopi, non quia ad bellum ob consolandos milites, eosque ad pugnam hortandos sine licentia profecti fuerint: sed quia ibi sicut reliqui milites pugnaverint, & quia hac occasione impediti non venerint ad Consilium, quod Summus Pontifex Romæ congregauit. Text. verò in cap. quo casu, non de perfectione ad bellum; sed ad Imperatoris Aulam loquitur, & grauitè reprehenditur à Pontifice Episcopus, qui eius mandatum contemnit ob Imperatoris iussa exequenda: præcipuè cum Canones euidenter præcipiant nullum omninò Episcoporum, qui Leuitica portione sunt contenti, nisi Summo Pontifice viso atque consulto, ad Comitatum, hoc est, ad Imperialem Aulam debere contendere.

4. Nota tamen Lorcam in 2.2. q. 40. art. 1. sect. 3. disp. 51. num. 18. asserere de iure communi hanc facultatem requiri, sed contrario vsu hos Canones fuisse abrogatos.

5. Verum ego stando in prima opinione, puto tamen Religiosos subditi non posse conferre se ad exercitum, sine venia saltem tacita sui Superioris; quia in omnibus ab huius voluntate pendet. Et etiam si esset vera opinio, quòd Clerici non possint bello interesse sine superioris licentia: putat adhuc Lorca ubi supra & alij, sufficere virtualem & præsumptam; præsumptus verò consensus, ait Molina tom. 1. tr. 2. disp. 180. intelligi potest, quando acceditur sine detrimento proprium ouium, simulque acceditur, vel ad subueniendum proximis in spiritualibus, quia præsentia Ecclesiasticorum, qui accedunt, confert non parum ad

Quoad hoc supra in Ref. 59. lege doctrinã §. Sed quid & signanter §. Verum citat.

defensionem Ecclesiæ, propriarum ouium, vel boni communis, vel ad illius notabile augmentum. Eoque plus locum habet præsumptus consensus superioris, quando cum nihil occurrit vnde contrarium sit credendum, non est facilis ad eum accessus, vt Prælatorum ad Summum Pontificem. Præsumptus verò consensus in te proposita pro expulso haberi debet, præsertim cum ex præsentia & adiutorio in bello iusto nulla incurratur irregularitas.

RESOL. LXII.

An Clerici modo, quo supra, licite bello assistentes, præsentia aduersariorum accipere, & retinere possint? Ex part. 6. tr. 4. Ref. 37.

§. 1. **A**d hunc casum respondet Molina de iust. tit. 1. tom. 1. tract. 2. disp. 180. hoc pendere ex expressa, vel tacita Ducis, aut Principis exercitus voluntate: & quando aliud non constat, præsumendum eam esse, vt quod dissipuerint, suum id efficiant Clerici, non secus ac si essent milites. Sunt enim viles exercitui, imò & pars exercitus, non minus quam milites, atque adeò gaudere debent commodis belli, sicut milites: præsertim cum aduersarij non minus Clericos sint hostes, quam aliorum, qui in exercitu pugnant. Quando autem constaret contrarium esse Ducis voluntatem, illi restitutio eorum bonorum esset facienda cui Princeps, aut Dux veller. Et hæc omnia etiam docet Layman lib. 2. tract. 3. cap. 12. n. 10.

RESOL. LXIII.

An Clerici assistentes bello sine licentia Pontificis teneantur restituere prædam captam, vel relictam, quod nocumentum inferunt? Ex part. 6. tract. 4. Ref. 40.

§. 1. **A**d hoc dubium ita respondet Petrus Lorca in 2.2. Dini Thomæ, sect. 3. disput. 5. q. 7. Dubium est, vtrum Clerici assistentes in bello iusto sine licentia Pontificis, & etiam contra prohibitionem Ecclesiæ præstantes, teneantur restituere, si quid de spoliis accipiunt; vel relinere, quod nocumentum inferunt. Gabriel art. 3. dub. 4. Angelus verb. Bellum, Syluester verb. Bellum 1. quest. 9. conclusio 2. & 3. quest. 4. obligant eos ad restitutionem. Sed meo iudicio decipiuntur, quoniam Clerici ita bellantes non agunt contra iustitiam, sed contra obedientiam Ecclesiæ, & decentiam status; & ideo non peccant, quatenus nocumenta inferunt, neque restituere debent. Ita Lorca, cui etiam ego libenter adhaereo.

RESOL. LXIV.

An post victoriam Clerici inuenti in Exercitu hostium possint impune occidi, vel spoliari? Et notatur, quod si bellum iniustum esset contra Prælatum Ecclesiasticum, possint Clerici etiam post partem victoriam spoliari. Et quod in quocumque bello, dum Clerici pugnant, possint occidi, & spoliari. Ex part. 5. tr. 9. & Misc. 4. Ref. 9.

§. 1. **A**ffirmatiuè respondet Caramel in Theol. moral. lib. 2. disput. 2. artic. 1. n. 340. ubi sic ait: Pugnantibus duobus Christianorum exercitibus cohortes aliquot captæ, & in illis Ecclesiasticis